

מדרגות במניעים לעבודת ה'

משנה מסכת אבות פרק א משנה ג

"אֲנִיגְנוֹס אִישׁ סוֹכּוֹ קֶבֶל מִשְׁמֵעוֹן הַצַּדִּיק. הוּא הָיָה אוֹמֵר, אֶל תְּהִיוּ כְעֹבְדִים הַמְשֻׁמְשִׁין אֶת הָרֵב עַל מְנַת לְקַבֵּל פֶּרֶס, אֲלָא הָיוּ כְעֹבְדִים הַמְשֻׁמְשִׁין אֶת הָרֵב שְׂכָא עַל מְנַת לְקַבֵּל פֶּרֶס, וְיְהִי מוֹרָא שְׁמַיִם עֲלֵיכֶם:

1. דרך חיים -

ושואלים על זה איך אמר אל תהיו כעבדים המשמשים לקבל פרס, והלא כל התורה מלא מזה למען ייטב לך ולמען יאריכון ימיך וכן במקומות הרבה, ועוד הרי אמרין בפרק קמא דבבא בתרא (י' ע"ב) האומר סלע זו לצדקה על מנת שיחיה בני הרי זה צדיק גמור, ואיך אמר אלא הוּו כעבדים המשמשים את הרב שלא לקבל פרס, ועוד קשה שאמר אלא כעבדים המשמשים את הרב שלא לקבל פרס, וכי איזה הם העבדים המשמשים שלא לקבל פרס לא היה צריך לומר רק אל תשמשו לקבל פרס ולא שלא לקבל פרס, ? ופירוש מאמר הזה שוודאי עיקר העבודה שיעבוד הש"י מאהבה, ואם יעשה בשביל שכר, דבר זה אינו עיקר העבודה, **אמנם מ"מ אף אם עובד בשביל השכר שיגיע לו הוא צדיק גמור, כי הטוב לישראל היא רצונו יתברך, וא"כ בזה שאמר שיהיה בן עולם הבא זהו רצון הש"י,** ואין פ"י צדיק גמור גדול, אבל פירוש צדיק בלי חסרון ובלי תוס' חסידות, אבל מדה העליונה שיהיה נקרא עובד מאהבה לגמרי אין לו אם משמש על מנת לקבל פרס, ובפ"י אמרו כך בפ"ק דע"ז (י"ט ע"א) במצותיו חפץ מאוד אמר רבי אליעזר במצותיו חפץ ולא בשכר מצותיו כדתנן הוא היה אומר אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס, הרי לך **מבואר כי עיקר המצוה שיחפץ במצותיו,** וע"ז אמר דוד (תלים א') אשרי האיש, כלומר שהוא האיש המאושר על כל כאשר במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו, אלא דמ"מ צדיק הוא אף אם עובד שיהיה בן עולם הבא, והתורה דברה מזה הצדיק ולכך אמר למען ייטב לך.

2. רמב"ם פירוש המשניות - מסכת סנהדרין פרק י משנה

וכבר הזהירו חכמים על זה ג"כ כלומר שלא ישים האדם תכלית עבודת השם יתברך ועשיית המצוה בשביל דבר מן הדברים, והוא מה שאמר האיש השלם המשיג אמיתת העניינים (שם פ"א מ"ג) אנטיגנוס איש סוכו אמר אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס אלא היו כעבדים המשמשים את הרב על מנת שלא לקבל פרס, ואמנם ר"ל בזה שיאמין באמת לעצם האמת וזהו הענין שקוראין אותו עובד מאהבה, ואמרו ז"ל (ע"ז י"ט) במצותיו חפץ מאד אמר ר' אליעזר במצותיו ולא בשכר מצותיו, וכמה היא מבוארת והיא ראייה ברורה על מה שקדם לנו מן המאמר. וגדול מזה מה שאמרו בספרי (וכענין זה בנדרים סב.) שמא תאמר הריני לומד תורה בשביל שאהיה עשיר, בשביל שאקרא רב, בשביל שאקבל שכר לעולם הבא, תלמוד לומר לאהבה את ה' אלהיך כל שאתם עושים לא תעשו אלא מאהבה:

הנה התבאר לך זה הענין ונתבאר שהוא כוונת התורה ויסוד כוונת החכמים עליהם השלום, ואין מעלים עיניו מזה אלא אויל משתגע שקלקלוהו ושבשוהו המחשבות הסכלות והרעיונים הגרועים. וזו היא מעלת אברהם אבינו עליו השלום (סוטה לא.) שהוא היה עובד מאהבה, ולעומת הדרך הזה ראוי להיות ההתעוררות. **ולפי שידעו החכמים ז"ל שזה הענין קשה עד מאד ואין כל אדם משיג אותו, ואם השיגו אינו מסכים בו בתחילת ענין ואינו סובר שתהיה אמונה ברורה, לפי שהאדם אינו עושה מעשה אלא כדי שתגיע לו ממנו תועלת או שתסור ממנו פסידא ואם אינו כן יהיה אצלו אותה מעשה הבל וריק, האיך יאמר לבעל תורה עשה אלה המעשים ולא תעשה אותם לא לירא מעונש מן השי"ת ולא להנחיל שכר טוב, זה דבר קשה עד מאד לפי שאין כל בני אדם משיגין האמת עד שיהיו כמו אברהם אבינו ע"ה, ולכן התירו להמון כדי שיתישבו על אמונתם לעשות המצות לתקות שכר ולהנזר מן העבירות מיראת עונש, ומזרזין אותם על זה ומחזקים כוונתם עד שישג המשיג יודע האמת והדרך השלם מה הוא כמו שעושין בנער בשעת הלמוד כמו שהבאתי המשל, והאשימו לאנטיגנוס איש סוכו בביארו להמון מה שביאר ואמרו בזה זהו בדבריכם כמו שנתבאר באבות (פ"א מי"א):**

ואין ההמון מפסידין מכל וכל בעשותם המצות מיראת העונש ותקות השכר אלא שהם בלתי שלמים, ואולם זה טוב להם עד שיהיה להם כח והרגל והשתדלות בעשיית התורה ומזה יתעוררו לדעת האמת ויחזרו עובדים מאהבה, וזה הוא מה שאמרו ז"ל (פסחים נ:.) לעולם יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה:

3. ספר ערבי נחל - פרשת שופטים

והנה כת מקיימי המצות נחלקים לג' כתות. כת אחת עובדים בעבור השכר כי רב הוא, והעבודה קלה כמאמר הש"י (מיכה ו', ג) ומה הלאותיך כו'. כת ב' - בעלי בינה יותר מאלו, אומרים שהוא בושה גדולה לעבוד להקב"ה בשביל הקיבול שכר, אלא במצותיו חפץ מאד, ולא בשכר מצותיו. אמנם כת הג' - הם בעלי בינה יותר מאלו, אחרי שמשמשים על לבם שהקב"ה בעצמו, אילו רצה לא נפזרו הניצוצות או שהיה מלקטם, ועל מה עשה ככה להרבות מוהר ומתן לישראל, שהם יהיו המלקטים, ומזה מבינים שאין זאת כי אם שחפץ מאד להיטיב לישראל, והקיבול שכר הוא עיקר הנחת רוח לפניו, אם כן אדרבה נעבדהו כדי שנקבל שכר, וזהו קיום רצונו ועשיית נחת רוח לפניו, והקב"ה הוא הבוחן לבבות וכליות, ויודע ההפרש בין כת א' לכת הג', ממילא לכת א' די במה שקצב השכר לכל מצווה, כיון שקבלת השכר היא להנאת עצמם, משא"כ כת הג' שקבלת השכר רק לעשות נחת רוח לפניו, ממילא בעד השכר מגיע יותר שכר, וכן עד אין תכלית כל מה שמקבלים שכר יותר מגיע להם יותר:

4. אבות דרבי נתן פרק חמישי

אנטיגנוס איש סוכו היו לו שני תלמידים שהיו שונין בדבריו והיו שונים לתלמידים ותלמידים לתלמידיהם עמדו ודקדקו אחריהן ואמרו מה ראו אבותינו לומר דבר זה אפשר שיעשה פועל מלאכה כל היום ולא יטול שכרו ערבית אלא אילו היו יודעין אבותינו שיש עולם אחר ויש תחיית המתים לא היו אומרים כך. עמדו ופירשו מן התורה ונפרצו מהם שתי פרצות צדוקין וביתוסין צדוקים על שום צדוק ביתוסין על שום ביתוס. והיו משתמשין בכלי כסף וכלי זהב כל ימיהם שלא היתה דעתן גסה עליהם אלא צדוקים אומרים מסורת הוא ביד פרושים שהן מצערין עצמן בעוה"ז ובעוה"ב אין להם כלום: